

Índex.....	pàg. 1
Introducció.....	pàg 2-3
Arquitectura.....	pàg. 5-14
Escultura.....	pàg. 15-19
Pintura.....	pàg. 20-21
Documental: El Temps del Romànic.	pàg. 22-23
Visita al MNAC.....	pàg. 24-29
Activitats a realitzar.....	pàg. 30-36

L'art romànic és un art clerical. Aquest art va tindre lloc durant part de l'era medieval, és a dir, des del segle X fins al XIII. Podríem definir aquest art com el conjunt de manifestacions artístiques (tant pictòriques o arquitectòniques com esculturals, etc.) que es van realitzar a l'Occident europeu entre els segles X i XIII i que tingueren notables diferències cronològiques i estilístiques entre les diferents regions. Se'ns presenta com el llenguatge estètic de la societat feudal: és un art monàstic i aristocràtic.

Durant tot l'art romànic l'ésser humà estava subjecte a una autoritat suprema, associable a Déu, i, de retruc, al comte, al abat o al emperador del poble; el món està ordenat per Déu, i no ens podem rebel·lar contra l'ordre establert; que en cas de rebel·lia, l'home serà jutjat severament i privat dels seus drets; que la salvació de l'home tindrà lloc en el més enllà, on només podrà implorar. La ideologia llavors era que l'home era com un esclau de Déu i que sense Ell no podia fer res a la vida.

A Europa, des del segle XI, comença una etapa de fort creixement econòmic i demogràfic i, per tant, les ciutats creixen: tot aixó gràcies al romànic.

A la pàgina següent veiem dos mapes del romànic a Europa. El primer és de la difusió del romànic per l'Europa Occidental, com a Llombardia i, sobre tot, Borgonya com a centres, és a dir, que Itàlia i França van ser l'origen del romànic, que es va anar expandint per la resta de l'Occident europeu. El segon senyala els principals monuments que es van construir durant aquella época.

L'art romànic se'ns presenta com una teofania, unan manifestació de la presència de Déu: és Ell qui va a l'encontre de l'home i li imposa el seu poder. Per aixó la concepció espacial de l'arquitectura romànica està obsesionada en la definició d'un espai interior, protegit, tancat a l'exterior, en el que l'home, acovardat i temorós, s'acosta a Déu, omnipotent i castigador.

La majoria dels edificis que es construïren durant el romànic eren edificis religiosos: més de 2000. Aixó es pensa perquè la major part de restes d'edificis conservades avui dia són d'esglésies i monestirs. La resta eren edificis potser no tan importants per l'art: les construccions civils i d'exèrcit. Els edificis més importants eren les esglésies i els monestirs.

Els arquitectes de llavors no es preocupaven precissament de la bona estètica dels edificis, ja que consideraven que les seves construccions havien de ser sòlides, pesades, perdurables i eternes, com Déu.

L'edificació principal fou el temple. La seva planta sol ser de creu llatina amb una vàries naus longitudinals

(normalment tres) i una transversal, que es diu creuer.

També n'hi han temples en creu grega...

...i d'altres amb pla central.

Hi han esglésies molt grans que encara conserven un segon pis sobre les naus laterals. Les columnes i els pilars eren els elements de subjecció de les diferents parts de l'església i eren les subjeccions que separaven les diferents naus (de vegades les columnes i els pilars estaven un si, un no, en comptes de tot columnes o tot pilars).

El capçal de les naus longitudinals acaben amb absides, habitualment semicirculars. De vegades aquest abside està rodejat per una nau semicircular anomenada deambulatori o girola.

Normalment, la nau central està més elevada que les laterals. En el lloc on la nau transversal es creua amb la central, s'aixeca una bòveda semiesfèrica anomenada cimborri. Una altra innovació del temple romànic consisteix en la incorporació del campanari al cos de l'església. Als peus de la nau central, se situa una petita nau transversal amb forma de bestíbul. Si el bestíbul queda dintre de la planta del temple, s'anomenarà nàrtex, i si sobresurt de la façana, es dirà atri.

Al final de la nau central trobem l'absis, on se situa l'altar i el capellà a l'hora de fer la missa. L'absis estava recobert per una coberta anomenada exedra o quart d'esfera. L'absis estava orientat cap a Levant, per on surt el Sol, ja que aquest és un símbol de Déu. Però els peus de l'església s'orientaven cap a Ponent, on es creia que regnaven la tenebra i el dimoni. El presbiteri és l'espai que hi ha sota l'absis.

Podem observar a totes les esglésies, que un element molt característic del romànic són els arcs i les voltes: l'arc de mig punt, la volta de canó, l'arc apuntat, la volta de creueria... Tots aquests són també elements de subjecció:

En la imatge de la dreta veiem un esquema de la planta d'una església en creu llatina, en la qual trobem tots els elements ja nombrats de l'església i, a més, ens mostra el claustre, del que parlarem després:

En aquesta altra veiem la perspectiva d'una església i un claustre romànics:

I aquesta altra imatge mostra la secció d'una església que té dos pisos:

Per simplificar la gran varietat i tipologia de solucions plàstiques i tècniques de l'art romànic, podem establir un eix cronològic bàsic amb tres grans parts: el pre-romànic (S.X), el primer romànic o romànic llombard (any 1010 al 1075) i segon romànic o romànic internacional (any 1075 al 1150). I ara parlaré d'aixó.

Jo penso que el pre-romànic fou com un plantejament del primer romànic.

A finals del segle X, a la Lombardia (Itàlia), s'arribà a una construcció senzilla i barata. Ja som pràcticament al romànic llombard. L'arquitecte llombard utilitza carreus petits, no molt desiguals (per simular el maó), lligats amb argamassa feta de calç isorra, d'aparell rústec i desbastat. Fa servir l'opus spicatum, però sobretot, l'opus quadratum: peces de pedra escairats sense polir, posats enfilades sense preocupació per la regularitat, deixen juntes amples amb força argamassa. El temple romànic es cobreix, normalment, amb la volta de canó i el sostre amb les voltes d'arista. També hi han algunes cúpules per cobrir segons quins punts de l'església: la petxina, la trompa, i d'altres.

El sostre sol ser de fusta, menys al presbiteri i a l'absis que sempre és de pedra; i la teulada és de vessant a dues aigües i està recoberta amb lloses o teules aràbigues. Aquesta imatge mostra el sostre d'una església:

La volta de pedra es construeix amb un encofrat de taulons o d'encanyissat sobre el que s'hi posen les lloses de pedra, primes i deïsposades en plec de llibre, sobre les que s'hi aboca argamassa; els suports són columnes sense capitell. La nuesa d'ornamentació escultòrica és compensada amb les icenes i arquacions llombardes, frisos en dents de serra i finestres cegues. Poques i petites finestres, sovint de doble esqueixada, una a l'absis i una altra a la façana, reforcen, amb els raigs de llum, l'eix llevant-ponent. La relativa foscor (a les esglésies de 3 naus cobertes a dues vessants no es podia il·luminar la nau central directament) assenyalava la voluntat d'interiorització d'aquesta arquitectura. Jo crec que aquesta foscor era per fer ambient de penombra, cosa que ajuda a la pregària. Per tant, aquest primer romànic llombard o meridional es caracteritza per una construcció ràpida, que no requereix bons tallistes ni cal que la pedra sigui de bona qualitat, i no planteja problemes d'estructura.

La foto de l'esquerra ens mostra la catedral de Spira, a Alemanya. Es començà el 1030 i es va reconstruir el 1082 ,fins al 1125, així que té elements del 1er romànic (teulada de fusta) i del segon (bòbedes de creueria de pedra).

La fotografia d'aquesta pàgina ens mostra el conjunt catedralici de Pisa, a Itàlia. En aquest conjunt destaquen el baptisteri (dreta), la catedral (centre) i la torre campanari o torre inclinada de Pisa. Els pisos d'arcs cegs, els quals es repeteixen en tot el grup, són propis de l'art romànic.

I a la de la pàgina següent, hi ha l'església Notre Dame la Gran, a França. És una construcció abobedada de pedra, del segle XII, que mostra una façana decorada, que fa que sigui un dels exemples més importants de l'arquitectura romànica francesa. El seu exterior recorda les tècniques fetes servir durant l'Imperi Romà.

A partir del Cluny i de la reforma gregoriana, entrem ja en el segon romànic. El nou edifici romànic no presenta grans novetats: carreus grans i regulars, disposats en filades regulars que respecten les línies horitzontals i les juntes molt fines, i valoració plàstica d'absis i façanes. L'església esdevindrà la imatge de la Jerusalem celestial i l'absis, amb columnes adossades en lloc de bandes llombardes, el seu model reduït. Les finestres estaran enmarcades per columnes de capitell esculpit i tidran doble esqueixada; a les façanes, les arquivoltes emmarcaran la porta. A l'interior els suports s'organitzaran en pilars compostos en creu i arcs torals per la volta, que la reforcen, compartimenten l'espai i trenquen la monotonia de la volta de canó. A les grans esglésies, la volta de canó està reforçada amb arcs torals.

Ara parlarem del monestir. Allà hi vivien els monjos, les quasi úniques persones que sabien llegir i escriure correctament. El monestir s'organitza al voltant d'un pati central, que està rodejat per un pati covert, anomenat claustre. Mitjançant el claustre es pot accedir a totes les dependències del monestir: església, refectori, sala capitular, sacristia, cuina, biblioteca, cel·les, trull, estables, etc. A vegades, el claustre té dos pisos, claustre inferior i claustre superior. El claustre també era aguntat per uns suports, en aquest cas les columnes, que eren cilíndriques i tenien bonics capitells i també eren utilitzades per les portes i finestres. Al centre del claustre s'hi sol trobar una font o pou. A prop de l'església trobem el cementiri; i aïllada de la resta de la resta de les edificacions, la casa de l'abat. Les independències del monestir les veiem en aquest dibuix:

Les escultures que es van fer durant l'art romànic eren també sobre temes religiosos. Hi van haver dos tipus diferents d'escultura durant aquesta època: l'escultura monumental i l'escultura exempta.

Primer parlaré de la monumental. Aquest tipus té molt a veure amb l'arquitectura de llavors. Les escultures monumentals les podem trobar a molts llocs diferents: a la portada d'una església, a la façana de les esglésies i altres edificacions, als murs interiors de les esglésies, etc. Eren de pedra i sembla ser que estaven esculpides a la mateixa roca dels exemples anteriors. Hi han moltes escultures d'aquest tipus, però, d'entre d'altres, les més importants són les del Pantocràtor amb quatre àngels o l'escena del Judici Final (aquesta última molt ben detallada). Llavors podem arribar a la conclusió de que les escultures parlaven d'escenes de l'Antic i del Nou Testament. Es diu que les figures, cap al final del romànic, es

comuniquen entre sí, dominant el sentit naturalista. Però, a més a més, s'hi troben temes d'animals, de relació amb la literatura, monstres o sers fantàstics i alguns més, a les figures. Tots aquests temes tenien una certa simbologia pels escultors o, suposo, també per la població. Les

escultures de llavors també tenien relació amb la pintura, ja que, en cap dels dos arts, les cares de les figures no tenien expressió alguna.

A la següent fotografia, veiem la portada de l'església abacial de Sant Pere de Mossaig (França), que és un magnífic exemple d'escultura romànica monumental, feta del 1115 al 1135. Mostra la segona vinguda de Crist com a rei, al Judici Final dels Temps, rodejat de l'àngel, el lleó, l'àguila i el bou que representen, respectivament, als evangelistes: Mateu, Marc, Joan i Lluç.

Aquesta altra foto ens mostra la portalada del Monestir de Ripoll (el Ripollès), anomenada la Bíblia en pedra, per la profusió escultòrica amb temes d'aquest llibre.

L'escultura exempta fou el resultat de l'evolució de l'escultura, al segle XII, en vers un sentit més naturalista i humanitzat que desembocaria en un futur gòtic. Aquests temes tracten de la religió, és clar. Ara parlem de figures profundament expressives. Una figura molt i molt important era la de Crist a la Creu, de les quals hi podem trobar dos tipus: el Crist Majestat i el Crist Sofrent. El Crist Majestat és un Crist jove i

sense barba en el moment de proclamar-se rei. Va vestit amb una túnica, de vegades pintada amb colors) i és representat viu. Això últim és perquè no està clavat a la Creu, sino que està superposat. No té dolor. Moltes vegades la Creu està decorada a la part inversa. Aquí en veiem un, l'anomenat Crist Majestat de Batlló:

El Crist Sofrent és un Crist amb força expressió de dolor, apunt de morir, ja que està clavat a la Creu. Porta un faldó blanc fins als genolls i una

corona d'espines que fan sagnar el seu cap. La foto superior dreta de la pàgina següent ens mostra el Crist Sofrent de Ripoll (el Ripollès) i la de l'esquerra, una figura en marfil d'un Crist Sofrent, del Museo Arqueológico de Madrid.

També són importants les figures de la Mare de Déu, en les quals la Mare de Déu fa de cadira del seu Fill. No hi sol haver-hi comunicació maternal. Normalment, aquesta figura es feia de fusta. A l'última foto de la pàgina següent hi ha una d'elles: la Mare de Déu del Claustre, a Solsona (el Solsonès).

I altres figures importants de l'escultura romànica són les que mostren el davallament de Jesús.

La pintura romànica és força important. És un tipus de pintura que no té perspectiva, però que centra l'atenció en la figura animada. Els pintors sempre feien servir tints planes, preferentment, ocre, verd, blau, vermell, negre i blanc. Hi van haver dos tipus de pintures diferents: la pintura mural i la pintura sobre taulell.

La pintura mural és la que es realitza a l'interior del temple. La més important és la que es fa a l'absis (veure pàgs. del MNAC). La pintura sobre taulell de fusta era el tipus de pintura amb que es decoraven part de les esglésies, sobretot les rústiques.

Per poder pintar sobre el taulell de fusta, primer s'ha de fer la preparació de taulell, que és així: primer, quan ja tenim el taulell amb les mides corresponents, s'ha de passar per sobre una capa fina de guix, i segon, pintar a sobre.

Els frontals d'altar són uns taulells que es posen a les esglésies romàniques, a la part de davant de l'altar, i són un altre tipus de pintura sobre taulell important.

També són força importants els baldaquins, uns altres taulells que serveixen per cobrir la part superior de l'altar. N'hi han de dos tipus: l'italià i altre que no té cap nom. L'italià és un taulell rectangular de coberta amb 4 vessants i l'altre és també una peça rectangular inclinada en relació al pla del terra, més aixecada per la part de davant. Com sempre, mostren temes religiosos.

També podem trobar pintures a les esglésies en altres llocs: al mobiliari de tot tipus, a les bigues, als murs interiors i exteriors, als objectes de decoració, etc.

En el següent dibuix podem observar tres tipus de taulells de fusta molt usuals, però que només són una petita part del nombre de taulells de fusta de diferents mides, formes i divisions que hi han:

Durant el temps del romànic, hi havia un sistema de convivència que es deia feudalisme. Els senyors feudals eren amos d'unes grans terres, les quals eren conreades pels seus esclaus. Aquests esclaus li havien de donar part de la seva collita al seu senyor feudal. Si els esclaus es casaven amb una dona o tenien fills, aquests s'havien de sumar a fer de pagesos; i com més persones siguessin major part de la collita havien de donar al feudal. Llavors, com que cada vegada tenien menys recursos per alimentar-se, molts fills morien. En aquells temps els monjos dels monestirs es dedicaven a escriure, però alguns també es dedicaven a l'agricultura. Estem a començaments del romànic.

Tot aixó era recordat per un vell home que tornava cap a Sant Pere, el qual recordava com eren les coses just abans d'anarse'n ell cap a la guerra civil.

Aquesta història comença amb un jove cavaller cristià que, després de molt viatjar sobre el seu cavall, ha d'anar cap a Croades, a Constantinopla, per lluitar i matar les altres persones no cristianes, ja que en aquells temps els cristians no acceptaven que hi existissin gentes d'altres religions diferents a la seva.

Després de molt de lluitar i després de passar molt de temps, el cavaller cristià torna al seu poble, quan ja és força més vell. Les coses han canviat molt: abans les esglésies eren petites i fosques, ara eren grans i amb més claror. Ja era el segon romànic.

Ell era ja un noble, perquè, com que havia vençut a la guerra a Croades, tenia molts diners. Llavors els nobles adoraven els reis perquè els donessin terres i poguessin convertir-se en senyors feudals i tindre poder.

Ara ell es penedeix d'haver matat tanta gent, perquè tothom té dret a la vida, sigui de la religió que sigui.

Suposo que finalment va aconseguir sortir-se'n amb la seva i convertir-se en senyor feudal.

Durant aquells temps van haver-hi algunes matances més (a França, Anglaterra...), però molt aviat tots els cristians s'adonaren de que matar per ser d'una altra religió no tenia sentit, en absolut.

El MNAC és el museu d'art romànic més important del món. Les seves inicials signifiquen Museu d'Art de Catalunya. El MNAC presenta a través de les seves col·leccions la història de l'art català al llarg dels seus períodes. La seu del Museu és el Palau Nacional de Montjuïc, construït amb motiu de l'Exposició Internacional de Barcelona de 1929. Ara l'edifici es troba en procés de restauració per tal d'albergar de nou la seva totalitat de col·leccions, com al 1934. Aquesta sala també s'utilitza per banquetes, però, és clar, s'ha de pagar uns milions. Tot aixó és el que ens van explicar en la nostra visita el dia 5 de Maig...

A l'Església de Sant Joan de Boi hi ha representada, entre altres moltes, la pintura de la lapidació de Sant Esteve. Sant Esteve fou el primer màrtir. Un màrtir era una persona santa que moria pel cristianisme i per Crist. Sant Esteve va morir per una pedregada. Com a totes les pintures romàniques, la seva cara no té expressió alguna, com si no sentís res, encara que tingués molt de mal.

El fons típic de les pintures romàniques són franges de colors ocres, blaus, marrons, etc.

No és freqüent trobar esglésies pintades a l'exterior, però l'Església de Sant de Boi tenia part de l'exterior pintat, encara que no gaire ben conservat...

Els autors de les pintures eren anònims, desconeguts. Se'ls posava el nom de mestre de la localitat o lloc d'on eren. Per exemple: si un pintor era de Tarragona, s'anomenava Mestre de Tarragona.

A l'absis de l'església sempre hi havien grans i importants pintures, en les quals quasi sempre hi trobem el Pantocràtor, és a dir, la figura de Crist quan ve per segona vegada, ja com a rei. El Pantocràtor (i de fet totes les pintures de persones) té les dues parts laterals simètriques. Es troba dins la mandorla. Ell feia commoure als fidels. Si li tocaven els peus una mica fora de la mandorla, significava que Crist estava tant al Cel com a la Terra. Aquest és el de Sant Climent de Taüll:

A l'alrededor del Pantocràtor trobem els 4 símbols dels 4 evangelistes: el lleó és Marc, l'àguila és Joan, l'àngel és Mateu i el brau és Lluc. També es poden trobar 4 àngels. Aquesta part s'anomena exedra i representa el Cel.

A l'absis central, sobre tot, ens adonem que no hi havien gaires diferències entre les cares masculines i les femenines, ja que eren iguals i simètriques, però l'única cosa que canviava era que les dones portaven un mocador al cap i que els homes tenien barba. Ara parlem del fris, que representa l'Església i on hi ha la Verge (ja que l'Església està dedicada a la Mare de Déu) amb altres homes. La part de sota és el sòcol (la Terra).

Al sòcol trobem, quasi sempre, una persona més petita, que és qui dona els diners per realitzar la pintura i que si porta un ciri encès, significa que està fent una ofrena (normalment diners). Si el col·laborador porta la mà com a la foto del costat, significa que tinguin respecte, si us plau.

L'absis està sempre està dibuixat per un mestre, però els laterals estan fets per col·laboradors i no estan tan ben fets.

Un dels absis més famosos és l'Absis de Sant Climent de Taüll.

L'Església de Santa Maria de Taüll és una de les que té més pintura conservada. El seu absis és una mica particular, ja que en comptes de tenir el Pantocràtor i els 4 símbols, té la Verge amb Jesús i amb els Reis Mags d'Orient. Melxor representa la tercera edat perquè té la barba canosa. Gaspar és el jove perquè té la barba normal, i Baltasar és l'adult, ja que té la barba morena. Baltasar ara surt de raça blanca, doncs llavors els reis eren pintats blancs, fins al 1492. Així és:

En aquesta església el Pantocràtor es troba a l'altra punta i és més petit. I aquí la resta de les pintures tracten de la mort i coses així i estan fetes pels col·laboradors.

La sala capitular era una sala de reunió de monjos i monges, per prendre decisions... La de Santa Maria de Sigenes té pintures grises, ja que van ser cremades el 1936. Aquestes pintures representen l'Antic Testament (al sostre) i el Nou (al terra), però també avantpassats de Crist.

Les escultures eren sempre de fusta. Les escultures de la Verge amb el seu Fill no eren gaire maternals, però eren força comunes. Altres escultures representaven la crucificació de Jesucrist. Algunes d'aquestes creus guardaven un forat a darrere, que tenien coses dintre, amb les que es podia saber, entre altres coses, el nom del'autor o l'any de l'escultura.

També ens van introduir una mica el gòtic amb aquestes explicacions:

El gòtic comença justaments després d'acabar el romànic. Va del segle XIII al XVI. Ara els temples són ja més clars, ja que tenen grans vidrieres. Es comencen a construir catedrals. En comptes de tenir sempre temes religiosos, ara tenen característiques diferents a cada lloc. Ara hi ha temàtica civil i de conquestes, no tanta religió.

Ara predomina la pintura sobre fusta, en comptes de la pintura als murs.

El primer gòtic és el gòtic lineal. Llavors els frontals d'altar es fan més grans, perquè, com que hi han finestres, no hi tant de lloc per pintar. Llavors els pintors es queixaven de no tenir lloc per pintar i en volien més. Arriba un moment en que el frontal tapa el cura, es posa un tauló anomenat retaule darrera del cura, en comptes del frontal, que fa 16 x 12 metres. Als retaules, les escenes típiques eren les dels jueus, que tenien molt poder, quan feien matances a Déu i als cristians, perquè era en el que els jueus creien. Mataven amb foc, armes... Eren dibuxats amb nasos grossos. I llavors, quan la gent ho veia deien: <<Aquests malaits jueus estàn matant a Déu... Hem de matar-los!>>. Així l'església convencia a la gent de que els jueus havien de morir.

La Verge gòtica típica ja no està asseguda ni fa de cadira del seu Fill, sino que ja és molt més maternal i carinyosa. Li agafa en braços i sempre li fa pessigolles als peus. Aquestes escultures estaven fetes amb pedres d'alabastre.

El segon gòtic és el gòtic internacional. Les pinures tenen relleu, fons amb paisatges i es comença a aplicar-li's la perspectiva. Al romànic les cares miraven sempre cap a endavant, però ara també miren de perfil. Ara les cares de dona són cares femenines i les d'home, masculines. En general, hi ha molta expressivitat als rostres. Durant aquest segon gòtic es pinta amb més colors, que són més intensos i a la vegada més contrastats.

L'últim gòtic és el gòtic flamenc. Llavors es fa servir molt la pintura sobre oli. Els colors eren trets de pigments naturals, minerals bàsicament. Per acabar de fabricar-los, es feia un llarg procés de transformació. Aquest cop el fons té una perspectiva més bona i un paisatge més profund. Ara ja es coneix el nom i els cognoms de l'autor. També hi han els donants que han pagat, a la part inferior de la pintura, les cares dels quals són retrats, com la resta de les cares, que eren perfectament igual que les cares de les persones dibuixades. També hi havien pintures sobre els màrtirs, que es dibuixaben, normalment, com sants amb una palma. Alrededor del màrtir es dibuixaven les escenes de la seva vida. Moltíssimes pintures sobre taulells presentaven parts daurades (normalment a sobre de joies, vestits, marcs, corones, etc.). Un tríptic era una peça de fusta per dibuixar amb 3 parts, 2 plegabes. Ara, als retaules (peces grans de fusta dividides), es dibuixa la Verge al centre, rodejada de reis o sants, i d'escenes d'històries i miracles. La peça de fusta que recobria el retaule era el guardapols.

- **Defineix art romànic.**

Conjunt de manifestacions artístiques que es realitzaren a l'Occident europeu entre els segles X i XIII.

- **Característiques de l'art romànic.**

És un art monàstic, aristocràtic i clerical. Adoptà principis d'autoritat, jerarquia i terocràcia. L'ésser humà rebia ordres de Déu. Hi ha obsessió per la definició d'un espai interior, protegit i tancat a l'exterior.

- **Relaciona l'art romànic amb l'església.**

Tant a l'església com a l'art romànic Déu era el tema, Déu era el cap. Ell manava tot el que l'home havia de fer i l'home no podia fer una altra cosa que complir les seves ordres, ja que revelar-se contra Ell seria un greu pecat. Tots els temes de l'art romànic en general tracten de Déu i del cristianisme.

- **Què vol dir que l'art romànic es presenta com una teofania?**

Que és una manifestació de la presència de Déu.

- **Concreta el context històric de l'art romànic.**

Acomençaments del segle XI, a Eurpa, es creen unes fórmules artístiques que són qualificades com estiloses i considerades com definidores de primer dels occidentals: el romànic. Des de llavors comença una etapa de creixement demogràfic i econòmic.

- **Fets que van succeir durant aquests segles.**

Esclata el feudalisme, es reforma l'església amb Gregori VII. Predomina el monestir sobre el seu episcopal. Es produeix un creixement econòmic i demogràfic. Es desenvolupen les ciutats, es fragmenta el poder econòmic i s'eleva el nivell comercial. Acaba amb les grans invasions.

- **Divideix l'art romànic en 3 períodes i explica cada un d'ells.**

Són tres períodes: pre-romànic, primer romànic o romànic llombard i segon romànic o romànic internacional.

&Pre- romànic (segle X): fou just abans que el romànic comencés. Jo penso que fou com un plantejament del romànic.

&Primer romànic o romànic llombard (1010–1075): tracta d'una construcció barata i senzilla. L'arquitecte llombard feia servir carreus petits (per simular els maons) i, sobretot, l'opus quadratum: blocs de pedra escairats sense polir, en filades, irregulars. Els sostres eren de fusta, exepte a l'absis i el prestiberi, que era de pedra. La volta de pedra es construïa amb taulons i pedres com un llibre. Els suports ren pilars o columnes sense capitell. Poques finestres, sovint de doble esqueixada, eren les responsables de la foscor. Fou una construcció ràpida.

&Segon romànic o romànic internacional (1075–1150): arribà des de Cluny. Es feien servir carreus grans i regulars a la construcció i hi havia força valoració plàstica a l'absis de les esglésies i a les façanes. Les finestres de les esglésies estaven enmarcades per columnes de capitell esculpit i eren de doble esqueixada. A les façanes, les arquivoltes enmarcaven les portes. Els suports eren pilars compostos en creu.

- **Dibuixa:**

Arc de mig punt Arc apuntat

Volta de canó Volta de creueria

14

1

